

GRØNN liturgi

Byggesteiner

Mai-2021

INNGANG

Salme 96

L: Syng en ny sang for Herren!
Hele jorden, syng for Ham! (...)
Han dømmer folkene med rettferd.

I: Himmelen skal glede seg, jorden juble,
havet og alt som er i det, bruse.

II: Marken og alt det bærer, skal juble,
hvert tre i skogen skal rope av fryd.

I: De skal rope for Herren, for Han kommer!

II: Han kommer for å dømme jorden.

I+II: Han skal dømme verden med rettferd
og styre folkene med troskap.

L+I+II: Hele jorden, syng for Ham!

Alt hører Herren til.

Amen.

**I og II kan være kvinner og menn, eller deles mellom høyre og venstre side*

KYRIE

Jorden blør og vitner mot oss av Svein Ellingsen

1. Jorden blør og vitner mot oss.
Vi har lukket våre ører
for din skapnings smertes-stønn.

A: Kyrie eleison

2. Frels oss, Herre! Gi oss dager
fylt av sang blant trær og fugler
i ditt lys ved livets brønn.

A: *Kyrie eleison*

3. Gud, vår Skaper! Vis oss veien
fra vårt fremtidsløse vanvidd
til din fremtid for vår jord.

A: *Kyrie eleison*

4. Gjør oss frie! La oss leve
slik at skaperverkets lovsang
gjennom oss kan finne ord.

A: *Kyrie eleison*

**Versene kan leses av liturg eller av andre i menigheten, gjerne flere
stemmer og helst barn og unge (!)*

GLORIA 1

L: Gode, treenige Gud,
kilde til alt liv,
vi takker og lovpriser deg
for at du dag for dag fornyer ditt skaperverk
og en dag skal forvandle vår sårede jord
til et sted der fred og rettferdighet bor.
Amen.

GLORIA 2

L: Å, store Gud,
du skapte himmelen og jorden.
Du gjorde kosmos av kaos.

L+A: Vi lover deg!

L: Du skapte universet og naturens orden.
Du lot urter og trær vokse på jorden.
Du skapte fiskene, fuglene og alle dyra.
Du skapte mennesket i ditt Bilde.

L+A: Vi priser deg!

L: Du lar oss ane at livet er mer.

Du lar oss tørste etter godhet og rettferdighet
for vår neste og for alle skapninger på jorden.

L+A: Vi opphøyer deg!

L: Du er over oss og i oss,
hele skaperverket hviler i deg.
Du er med
i gode og onde dager,
og en dag vil du tørke bort
hver tåre fra våre øyne
og gjøre alle ting nye.

L+A: Vi lover, priser og opphøyer deg,
du som var og er og blir!
Amen.

CREDO

Jeg tror på Gud som skapte himmelen og jorden,
som skapte meg av kjærlighet,
til fellesskap og sammenheng med alt som lever.
Å elske hverandre, verne jorda og dele hennes rikdom
er vårt svar på Guds kjærlighet til oss.

Jeg tror på Jesus Kristus, sann Gud og sant menneske,
som levde nær mennesker og dyr
i et selvuttømmende liv.
På korset bar han vår synd og skyld og hele skaperverkets lidelser.
Han sto opp fra graven, brøt dødens lenker
og fridde oss fra syndens og djevelens makt.
Etter Dommens dag skal alt sammenfattes i ham,
alt i himmelen og på jorden.

Jeg tror på Den hellige ånd, som skaper nytt liv på jorden,
som taler i min samvittighet, gir tro på syndenes tilgivelse,
kraft til kjærlighetens handlinger, til forsoning, fellesskap og fred
på vår vei mot en ny himmel og jord.

Jeg tror at Gud er tre lys i èn flamme:
Skaper, Frigjører og Livgiver
i et fellesskap av selvutgivende kjærlighet
til meg og alle andre skapninger i himmelen og på jorden.
Amen.

BØNN 1 Når vi ser hva som skjer

L: For livets skyld, Herre,
gi oss åpne øyne, varme hjerter, klare sinn og legende hender.
Trøst oss og vær oss nær når vi ser hva som skjer:

1: Ørkener brer seg, skoger brenner, havet stiger og varmen øker!

A: Hjelp oss å verne jordas skjønnhet, dele hennes rikdom
og kjempe mot klimautslipp og andre ødeleggelser.

2: Verdens fattigste rammes hardest når jorda vrir seg i smerte og feber!

A: Hjelp oss å verne vår nestes eiendom
og bedre hans kår.

3: Dansen rundt gullkalven tynger jorda.
Vårt forbruk fører mot en fattigere og farligere framtid!

A: Hjelp oss å finne glede i de nære ting og nødvendige offer,
elske vår neste som oss selv og vise ærefrykt for alt liv.

4: De rike tar mer, de fattige får mindre, forskjellene øker!

A: Hjelp oss å styre vår økonomi og vårt næringsliv,
vår vilje og vår politikk.

L + A: Vær nær når vi handler,
så vi handler i kjærlighet!
Trøst oss, når vi feiler og faller!
Forny din verdensvide kirke
så den verner livet og skaperverket!
Amen.

*1,2,3 og 4 «ropes» ut ved alteret eller av spredte stemmer i rommet.
Alternativt kan man lage fem bønneledd ved å slå sammen L+1+A og 2+A og
3+A og 4+A og L+A. Eventuelt synges Hør vår bønn mellom hver bønn eller
til slutt.*

BØNN 2 Mesterens eksempel

L: La oss be om å få mer av Jesu Kristi sinnelag:

A: Han uttømte seg selv, ydmyket seg selv og forble lydig inntil døden.

L: La oss inspireres av Jesu kjærlighet:

A: Han ga avkall på Himmelenes herlighet og viste verden hva ekte kjærlighet er; han ga sitt liv for sine venner og sine fiender.

L: La oss be om å få mer av Menneskesønnens visdom, både den milde og den myndige:

A: Han avslørte synd og vantro: Urett, grådighet, likegyldighet og misbruk av penger og makt.

L: La oss følge Mesterens eksempel:

A: Han gledet seg over blomstene på marken, fuglene under himmelen, et måltid, fellesskap, vennskap, det enkle og gode livet.

L: La oss høre hva Herren sier om det vi eier:

A: Ingen kan være min disippel uten å gi avkall på alt han eier.

L+A: Herre, vår Gud, alt vi eier tilhører deg! Fyll oss med nye drømmer og visjoner om rettferdighet, barmhjertighet og bærekraft for alle og alt som lever på jorden.

Vis oss nå din vei og gi oss vilje til å gå den!

Alle synger: «*Hør vår bønn/ Hør vår bønn/La ditt rike komme/La din vilje skje, Gud/Hør vår bønn*»

BØNN 3 Gud i oss og vi i Gud

L: Vi puster inn din kjærlighet,
du kilde til alt liv.

A: Med takk og undring mottar vi din Ånd.

L: Vi puster ut din kjærlighet,
du kilde til alt godt.

A: Med glede gir vi godhet videre til andre.

L: Du gir oss håp for denne dagen
og for dager uten tall.

A: Ditt løfte er en regnbue over såret jord.

L: Vi takker og lover deg,
treenige Gud,
fordi du alltid,
selv i sykdom,
kriser,
krig og død,
lever i oss -

og vi,
sammen med hele ditt skaperverk,
lever i deg.

L+A: Takk for at du virker i oss
med din kraft,
forvandler våre feil og fall
til innsikt og ydmykhet
og gjør uendelig mye mer
enn det vi ber om og forstår.
Amen.

BØNN 4 Jesu offer - og vårt

L: Takk at du ble en av oss
og viste oss *hvetekornets lov*:

A: Livet
bærer
offerets merke.

L: Takk at du var mer enn oss
og viste oss Det vidunderlige:

A: Livet
bærer
oppstandelsens merke!

L: Takk at vi er jordens salt
og verdens lys.

A: Hjelp oss som kan,
å ofre vårt forbruk,
så ikke jordens barn og dyr
ofres for vår skyld.

L + A:
Ditt offer er vårt.
Din oppstandelse er vår.

Vi er merket med korset;
med rettferdighetens,
fredens og bærekraftens tegn.

Takk!

SYNDSBE(ER)KJENNELSE 1

L: Tilgi oss, Gud,

A: all ødeleggelse av ditt finstemte skaperverk,
utryddelse av insekter, fugl, fisk og andre dyr;
at vi lar det skje...

L: Tilgi oss, Gud,

A: all avskoging, forsøpling, forurensing,
klimautslipp og klimaendring;
at vi lar det skje...

L: Tilgi oss, Gud,

A: all vold mot mennesker
som fredelig ytrer sin mening og tro;

at vi lar det skje...

L: Tilgi oss, Gud,

A: all grådighet etter
kortsiktig og uetisk profitt;
at vi lar det skje....

L: Tilgi oss, Gud,

A: vårt arrogante forbruk
av tre kloder
når vi bare har èn;
at vi lar det skje...

L+ de voksne : Vil barna tilgi oss?
Vil de som som krenkes, er i fengsel,
sulter og flykter
tilgi oss?

L +A: Tilgi oss, Gud, det gale vi har gjort
og det gode vi har forsømt.
Tilgi oss, Gud,
vår dype, felles synd og skyld.

**Alternativt kan man slå sammen L+A og lage syv vers.
Disse kan leses av ulike stemmer, for eksempel spredt i rommet.*

L: Det står skrevet:
« Så høy som himmelen er over jorden
og så langt som øst er fra vest,
tar han syndene fra oss. Amen»

L: La oss nå tjene hverandre
og skaperverket

A: med øyne som ser,
politikk som forandrer,
hjerter som elsker
og hender som handler

til din ære
og vår neste til gavn.

L+A: La oss handle og be,

før det eneste vi kan,
er å be.
Amen.

SYNDSBE(ER)KJENNELSE 2

L: Når fugl og fisk forsvinner og insektene dør,
når luft og hav forringes, når verden blør,
- hvem har skyld?

A: Gode Gud, dette er vår felles skyld, tilgi oss!

L: Når ørken følger ørken, isen smelter, havet stiger,
når sol og varme, regn og kulde vraker rette tider,
- hvem har skyld?

A: Gode Gud, dette er vår felles skyld, tilgi oss!

L: Når flyktningene hamrer på vår stengte port
og roper ut sitt hat mot alt som vi har gjort,
- hvem har skyld?

A: Gode Gud, dette er vår dype synd, tilgi oss!

L: Det står skrevet:
« Så høy som himmelen er over jorden
og så langt som øst er fra vest,
tar han syndene fra oss. Amen»

L+A: For Gud ga oss ikke
mismots ånd,
men krafts, kjærlighets
og sindighets ånd

så vi elsker Gud,
vår neste
og alt det skapte
i ord og handling.
Amen.

SYNDSBE(ER)KJENNELSE 3

L: Likegyldigheten lurder ved døren og spør: Er jeg min brors vokter?

A: Vår neste er i nød.
Mennesker, dyr og natur lider.
Ditt skaperverk er truet
og vi lar det skje...

L+A: Treenige Gud, hjelp oss å forstå
at alt som lever er våre søsken i deg.

L: Likegyldigheten ligger ved ondskapens grenser, den lar det onde skje.

A: Vi stjeler fra de fattige.
Vi tar matfatet fra dyra.
Ditt skaperverk er truet
og vi lar det skje...

L+A: Treenige Gud, hjelp oss å erkjenne
at likegyldighet stenger for kjærlighet.

L: Likegyldigheten er grådighetens bror,
den lukker øynene for offerets nødvendighet.

A: Vi lever over evne.
Tre ganger din jord bruker vi.
Ditt skaperverk er truet
og vi lar det skje...

L+A: Treenige Gud,
hjelp oss å innse
at hvis vi ikke ofrer,
så ofrer vi andre
og bryter ditt kjærlighetsbud.

L: Det står skrevet: « Så høy som himmelen er over jorden, så langt som øst
er fra vest, tar han syndene fra oss»

L+A: Barmhjertige Gud, vekk oss opp!
Gi oss kampens mot og håp og glede!

Gi oss øyne som ser,
politikk som forandrer,
hjerter som elsker

og hender som handler!

Gud, vi vil, styrk vår vilje.
Gud, vi tror, hjelp vår vantro.
Amen.

SYNDSBE(ER)KJENNELSE 4

L: Gode treenige Gud,
jeg har syndet

A: mot deg,
min neste og ditt skaperverk,
med tanker og ord,
med det jeg har gjort
og det jeg har latt være å gjøre.

Tilgi meg!

L: Det står skrevet:
« Så høy som himmelen er over jorden,
så langt som øst er fra vest,
tar han syndene fra oss. Amen»

L+A: Skap i meg
et rent hjerte, en sann tale
og kraft til nytt liv,
et liv som kan være med på
å forandre verden.
Amen.

VELSIGNELSE 1

Må vår Skaper, Frigjører og Livgiver
velsigne deg og bevare deg
Og la sannhet, rettferd og godhet gro i dine spor
alle dine dager på jorden!
Amen.

VELSIGNELSE 2

Må vår Skaper, Frigjører og Livgiver
velsigne og bevare deg
alle dine dager på jorden!
Amen.

UTGANG

L: Gå med fred og hellig uro,
tjen Herren din Gud,
din neste og skaperverket
med glede!

Tips:

*I alle ledd er det fint å få med stemmer fra barn og unge,
og gjerne kombinasjonen besteforeldre - barnebarn.*

Tillegg 1:

SÅ ET FRØ

L står foran alteret med en potte/krukke/eggekartong. En annen, gjerne et barn (B), kommer opp midtgangen. Han/hun bærer noen frø (karse?) i åpne hender.

B legger frøene i potten.

L slår korstegn over frøene og gir så potten til B.

B snur seg mot menigheten og holder potten (høyt).

L: Guds rike er som et sennepsfrø
som legges i jorden for å dø.

A: Men det vokser og blir et stort tre,
der fuglene under himmelen slår seg ned.

L: Hvis ikke hvetekornet faller i jorden og dør,
blir det bare det ene kornet.

A: Men hvis det dør, bærer det mye frukt.

L: Frøet er merket med korsets tegn.
Frøet er mer enn et frø!

A: Gud, lær oss leve jordnært og lett,
og minn oss om offergleden.

L: Frøet er merket med oppstandelsens tegn.
Frøet er mer enn et frø!

A: Gud, gi oss oppstandelsens kjærlighetskraft
og minn oss om Åndens frukt.

L+A: La hver av oss finne en plass i ditt tre,
bygge vårt reir, syng din pris,
og skape en grønnere jord

-på hvert vårt vis.
Amen.

Sangforslag:
787 Alt det minste som Gud skapte
297 Syng for Herren, sol og måne, særlig vers 2

B går ned under sangen med «potten» og får den med seg hjem.

Tillegg 2

DEMONSTRASJON

Søndagsskolebarna eller unge i menigheten har på forhånd eller under gudstjenesten fått tilbud om å utforme plakater/banner med tekster om å verne skaperverket.

«Plutselig» (avtalt) bryter de inn i gudstjenesten, for eksempel rett før syndsbekjennelsen.

Demonstrantene (D) «tramper» opp midtgangen med plakater og roper slagord. D blir stående foran alteret vendt mot resten av menigheten.

L: Hvem er dere, hva vil dere oss?

D: Vi er jordas barn og unge

Vi for jorda vår vil slåss!

L: Så før fram deres budskap og la oss få høre!

Barna og de unge leser tekstene på plakater, eventuelt ved hjelp av L.

L: Nå har vi hørt og vi vil også være med!

La oss alle rope ut:

«Vi vil verne skaperverket, sammen er vi sterke!»?!

Hele menigheten roper to ganger, Ok? Klar?

«Vi vil verne skaperverket, sammen er vi sterke!»

«Vi vil verne skaperverket, sammen er vi sterke!»

På vei ned midtgangen roper D slagord, f eks «Vi vil verne skaperverket, sammen er vi sterke!» og vifter med plakatene.

Tillegg 3

PLANTE ET TRE

På forhånd er det gravd et dypt nok hull.

Et lite tre, en spade, en bøtte vann står klar.

L står ved treet under ritualet.

De andre står i en halvsirkel eller i ring rundt treet.

L : *(for hvert symbolske spadetak)*

-Livets tre i Edens hage.

-Korsets tre på Golgata.

-Livets tre i det nye Jerusalem.

Treet er med i Bibelens skrifter fra begynnelse til slutt.

La oss høre hva Mesteren sier om treet:

Leser 1: Sett at et tre er godt - da er også frukten på det god.
Eller sett at et tre er dårlig - da er også frukten på det dårlig.
For på fruktene skal treet kjennes. (Matt 12:33)

Leser 2: Jeg er vintreet, dere er greinene.
Den som blir i meg og jeg i ham, han bærer mye frukt,
for uten meg kan dere ingenting gjøre. (Joh 15:5)

Leser 3: Guds rike er som et sennepsfrø
som en mann sådde i hagen sin.
Det vokste og ble til et tre
og fuglene under himmelen
bygde reir i greinene på det. (Lukas 13:18)

L: Hvem vil plante treet?

Noen gjør det

L: Hvem vil vanne treet?

Noen gjør det

L: Noen planter, noen vannet, men Gud gir vekst.

L: Vi bøyer oss ned for å røre ved jorden i klage til Jesus Kristus over alle skoger i verden som hogges og brennes, over urfolk som trues, over rovdrift på naturen og klimaet som endres.

Vi ser opp mot himmelen og lovpriser Skaperen som vevet oss inn i livets store sirkel.

Vi takker for alle steder der det plantes trær og nye håp, for alle spirer til motstand mot ødeleggelse som skjer på jorden.

Vi vender oss mot hverandre og puster inn Den hellige Ånd som gir nytt liv, nye drømmer og håp.

Vi er greiner på kirkens tre,
her vokser Åndens frukt;
Kjærlighet, glede, fred
og visjoner for en mer rettferdig verden
og en grønnere jord!

Treenige Gud, vi takker deg!

Når vi ser opp mot himmelen, kan vi også løfte hendene. Når vi vender oss mot hverandre, kan vi holde hverandres hender.

Salmeforslag:

521 Som vinden stryker mine kinn

723 Herre, rekk ut din allmektige hånd, vers 2

724 Stjernene lyser fremdeles i mørket, versene 3,4 og 5.

295 Skaperen stemme høres en morgen, versene 1,2 og 5.

Forslag til natur- og økosalmer fra Norsk Salmebok

Her er forslag til salmer om undring over naturen, lovprisning, rettferdighet, nestekjærlighet og - om å verne vår framtid/Guds truede skaperverk.

Salmer i kursiv handler *spesielt* om vår truede jord, vårt globale ansvar og vår avhengighet av naturen.

1 Herre Gud, ditt dyre navn og ære

284 O, store Gud

287 Du er hellig, du er hel

290 Takk, gode Gud, for alle ting

295 Skaperen stemme høres en morgen

297 Syng for Herren, sol og måne

303 Du spenner ut stjerneteltet

304 Når heile verda syng mot Gud
324 Ikke en spurv til jorden
363 Tro ikke Gud er død
364 Så kom du da til sist
366 Nøden står ved våre dører
521 Som vinden stryker mine kinn
576 Som spede barnet
713 Intet er vårt
717 Kjære Gud, når eg bed
718 Du ga oss perlen, den som heter jorden
719 Vår Far, vi må bekjenne
720 Alt som lever, alt som trues
723 Herre, rekk ut din allmektige hånd
724 Stjernene lyser fremdeles i mørket
725 Vern og beskytt meg
726 Menneske, du som har kunnskap
727 Lysenes Gud, kjærlighets kilde
728 Adam, kvar er du?
732 På veiene ute i verden
735 Gud, i en tid
737 Herre, du vandrer
738 Noen må våke
739 Nå øyner vi lyset av dagen
740 Et lite barn
787 Alt det minste som Gud skapte
899 Jeg tror på jordens forvandling

Økosalmer fra Norsk Salmebok

718 Du ga oss perlen, den som heter jorden
720 Alt som lever, alt som trues
723 Herre, rekk ut din allmektige hånd
724 Stjernene lyser fremdeles i mørket
725 Vern og beskytt meg
726 Menneske, du som har kunnskap
728 Adam, kvar er du?
735 Gud, i en tid
899 Jeg tror på jordens forvandling

Dersom intet annet er nevnt, er liturgien utarbeidet av undertegnede med sterke føringer fra Bibelen, Norsk Salmebok og Den norske kirkes liturgi. Intet ville glede meg mer enn resirkulering og gjenbruk.

Elisabet B Breen, teolog og mormor, 6. mai 2021, Eidsvoll